

Mladá veda

Young Science

Špeciálne vydanie

Mladá veda

Young Science

MEDZINÁRODNÝ VEDECKÝ ČASOPIS MLADÁ VEDA / YOUNG SCIENCE

Číslo 4, ročník 10., špeciálne číslo vydané v septembri 2022

ISSN 1339-3189

Kontakt: info@mladaveda.sk, tel.: +421 908 546 716, www.mladaveda.sk

Fotografia na obálke: Šarkan. © Branislav A. Švorc, foto.branisko.at

REDAKČNÁ RADA

doc. Ing. Peter Adamišín, PhD. (Katedra environmentálneho manažmentu, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Dr. Pavel Chromý, PhD. (Katedra sociálnej geografie a regionálneho rozvoje, Univerzita Karlova, Praha)

Mgr. Jakub Köry, PhD. (School of Mathematics & Statistics, University of Glasgow, Glasgow)

prof. Dr. Paul Robert Magocsi (Chair of Ukrainian Studies, University of Toronto; Royal Society of Canada)

Ing. Lucia Mikušová, PhD. (Ústav biochémie, výživy a ochrany zdravia, Slovenská technická univerzita, Bratislava)

doc. Ing. Peter Skok, CSc. (Ekomos s. r. o., Prešov)

prof. Ing. Róbert Štefko, Ph.D. (Katedra marketingu a medzinárodného obchodu, Prešovská univerzita, Prešov)

prof. PhDr. Peter Švorc, CSc., predseda (Inštitút histórie, Prešovská univerzita, Prešov)

doc. Ing. Petr Tománek, CSc. (Katedra verejnej ekonomiky, Vysoká škola báňská - Technická univerzita, Ostrava)

Mgr. Michal Garaj, PhD. (Katedra politických vied, Univerzita sv. Cyrila a Metoda, Trnava)

REDAKCIA

Mgr. Branislav A. Švorc, PhD., šéfredaktor (Vydavateľstvo UNIVERSUM, Prešov)

Mgr. Martin Hajduk, PhD. (Banícke múzeum, Rožňava)

PhDr. Magdaléna Keresztesová, PhD. (Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF, Nitra)

RNDr. Richard Nikischer, Ph.D. (Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha)

PhDr. Veronika Trstianska, PhD. (Ústav stredoeurópskych jazykov a kultúr FSS UKF, Nitra)

Mgr. Veronika Zuskáčová (Geografický ústav, Masarykova univerzita, Brno)

VYDAVATEĽ

Vydavateľstvo UNIVERSUM, spol. s r. o.

www.universum-eu.sk

Javorinská 26, 080 01 Prešov

Slovenská republika

NEGATÍVNE DOPADY GLOBALIZÁCIE NA ROZVOJ LETECKEJ DOPRAVY

NEGATIVE IMPACTS OF GLOBALIZATION ON THE DEVELOPMENT
OF AIR TRANSPORT

Kristína Staňová¹

Autorka pôsobí ako interná doktorandka na Ústave bezpečnostných vied na Vysokej škole bezpečnostného manažérstva v Košiciach. Vo svojom výskume (resp. dizertačnej práci) sa venuje komplexnej bezpečnosti v leteckej doprave.

Author works as an internal doctoral student at the Institute of Security Sciences at the University of Security Management in Košice. Her research (or dissertation) focuses on comprehensive safety in air transport.

Abstract

The published article defines globalization as a phenomenon due to which different subjects act on each other, whether within industry and economy, but also organizations, governments, nations and people. The output of the publication primarily deals with the characteristics of the concept of globalization and its basic negative aspects affecting the safe development of air transport. Based on the analyzed issues, ideas and measures were summarized and proposed in the conclusion, which could serve to reduce or elimination of the negative impacts of globalization on the development of air transport and its safety.

Key words: air transport, security, globalization, negatives

Abstrakt

Publikovaný príspevok definuje globalizáciu ako jav, vďaka ktorému na seba pôsobia rôzne subjekty, či už v rámci priemyslu a hospodárstva ale aj organizácií, vlád, národov a ľudí. Výstup publikácie sa primárne zaoberá charakteristikou pojmu globalizácia a jeho základnými negatívnymi stránkami ovplyvňujúcimi bezpečný rozvoj leteckej dopravy. Na základe analyzovanej problematiky boli v závere zhrnuté a navrhnuté idey a opatrenia, ktoré by mohli slúžiť k zníženiu, resp. eliminácii negatívnych dopadov globalizácie na rozvoj leteckej dopravy a jej bezpečnosť.

Kľúčové slová: letecká doprava, bezpečnosť, globalizácia, negatíva

¹ Adresa pracoviska: Ing. Kristína Staňová, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Koš'ova 1, 040 01 Košice
E-mail: kristina.stanova@vsbm.sk

Úvod

Žijeme v globalizovanom svete, čo znamená prehlbovanie medzinárodných spoluprác, elimináciu bariér a slobodnejší život. Zároveň je možné pojem globalizácia charakterizovať ako používanie modernejších a efektívnejších technológií, ako rastúci pohyb ľudí a finančných tokov a rozvojom organizácií. Týmto procesom do značnej miery pomáha práve letecká doprava, ktorá umožňuje rýchlejšie a efektívnejšie plnenie cieľov globalizácie.

Keďže sa globalizácia a letecká doprava navzájom ovplyvňujú a v určitej miere môžu byť od seba závislé, existuje množstvo rizík, ktoré môžu vplyvať na ich činnosť, bezpečnosť, rozvoj a udržateľnosť. Je dôležité vedieť, do akej miery je možné a efektívne tvoriť spolupráce medzi rôznymi krajinami, pretože existuje množstvo pozitívnych a výhodných aspektov, ale aj množstvo negatívnych účinkov a rizík, ktoré môže mať globalizácia na ich ekonomiku, politiku, kultúru, bezpečnosť obchodu a samotný rozvoj.

Cieľom publikovaného príspevku je definovať pojem globalizácia a následne na základe prieskumu a analýzy poukázať a znázorniť základné negatívne vplyvy globalizácie na rozvoj leteckej dopravy. V neposlednom rade je dôležité spomenúť aj dopad vplyvov na bezpečnostnú stránku letectva, ktorá do značnej miery ovplyvňuje fungovanie krajín a sveta. V závere publikácie sú navrhnuté základné odporúčania, opatrenia a návrhy, ktoré je možné aplikovať pri plánovaní ďalšieho rozvoja letectva, ktoré môžu prispieť a ovplyvniť jeho efektívnejšie fungovanie.

Globalizácia

Pojem globalizácia je definovaný ako proces vzájomného spolupôsobenia rôznych faktorov akými sú predovšetkým ľudia, spoločnosť ako taká a samotné vlády sveta. Zároveň sa ľudia vďaka nej spájajú do jednej spoločnosti, v ktorej sa navzájom učia fungovať ako celok. Je tvorená rôznymi procesmi technologického, politického, ekonomického a sociálno-kultúrneho charakteru. Jej dôležitou súčasťou je v súčasnej dobe práve ekonomická stránka, ktorá zahŕňa spoluprácu svetových ekonomík v oblasti obchodu, investícií, kapitálu, migrácie a rozširovania technológií. Vďaka leteckej doprave, prostredníctvom ktorej dochádza k ľahšej mobilite ľudí a premiešavaniu kultúr, je možné vidieť rýchlejšie procesy globalizácie a jej dôsledky na život ľudí a spoločnosť. (MESÁROŠ, M., ZOUBEK, V., KELEMEN, M., KRIŽOVSKÝ, S., 2011)

Negatívne dopady a výzvy

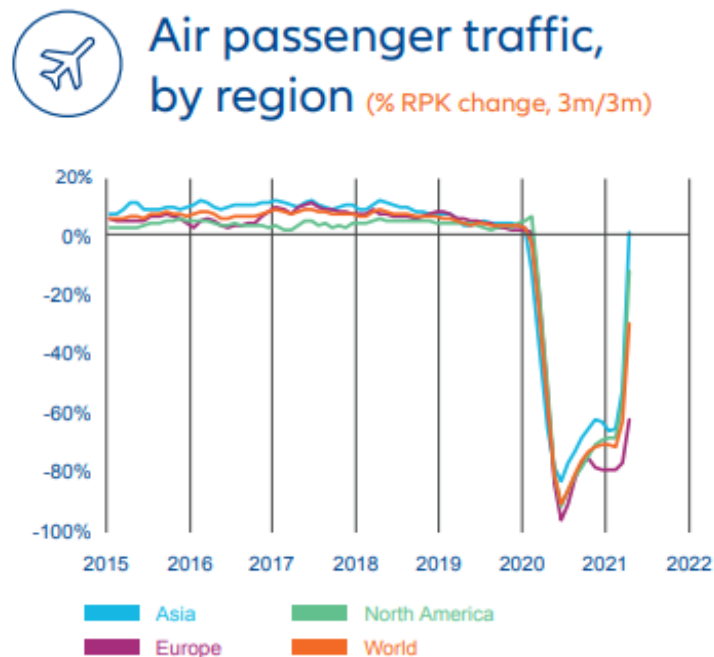
Význam globalizácie môže pre niekoho znamenať šancu a naopak pre niekoho hrozbu. Je procesom, ktorý ale už existuje a každý z nás je jeho súčasťou. Hoci má globalizačný proces množstvo výhod, je dôležitejšie plánovať, analyzovať a starať sa predovšetkým o nevýhody a predchádzať ich vzniku. Nakoľko globalizácia vďaka svojmu progresu práve leteckej doprave, ktorá tvorí významný prvok pri jej rýchlosti, efektívnom a spoľahlivom rozvíjaní je dôležité poznať jej negatívne dopady, medzi ktoré je možné zaradiť:

- Nestála globálna situácia

Súčasný svet čelí rôznym výzvam. Je ovplyvňovaný rôznymi aspektami, ktoré spočívajú vo vojnových konfliktoch, ekonomických krízach, inflácií, biologických hrozbách, konkurencii

medzi spoločnosťami, ale aj globálnym otepľovaním, ktoré ovplyvňuje počasie a jeho následný dopad na poľnohospodárstvo a obchod. Všetky tieto a rôzne ďalšie negatívne dopady ovplyvňujú budúce fungovanie sveta a vytváranie strategického plánovania na zvládanie mimoriadnych situácií.

Letecká doprava ako odvetvie, ktoré je závislé od prepravy tovarov a cestovného ruchu, je ovplyvňované akýmkoľvek zmenami sveta. Jednou z najkritickejších udalostí, ktoré ju v súčasnom období ovplyvnilo, bola práve biologická hrozba v podobe koronavírusu, ktorý obmedzil, ba až pozastavil jej činnosť. Negatívne ju ovplyvňuje aj inflácia, ktorá mení ceny služieb a obchodov. V neposlednom rade, sú pre leteckú dopravu rizikovým faktorom aj teroristické hrozby, ktoré majú dopad na jej bezpečnostnú stratégiu, udržateľnosť a rozvoj.

Obr. 1 - Činnosť leteckej dopravy
Zdroj: Allianz Global Corporate & Specialty, 2021.

- **Bezpečnosť a terorizmus**

Jedným z najdôležitejších životných potrieb je bezpečnosť a zachovávanie pocitu bezpečia. Globalizačný proces, spôsobil vznik organizácií, ktoré nesúhlasia s rôznymi zmenami vo svete. Nakoľko má letecká doprava medzinárodný charakter a významný ekonomický a sociálny vplyv, stala sa terčom rôznych teroristických útokov. Ochrana leteckej dopravy čelí najťažším výzvam a práve negatívne dopady, ktoré musí analyzovať a riešiť, ovplyvňujú nie len priemyselné odvetvia, ale aj ľudí. Za posledných desať rokov sa vyskytli prípady, keď teroristi uniesli a bombardovali osobné lietadlá. To znížilo dôveru cestujúcich, no predovšetkým ovplyvnilo rozvoj, zisky a činnosť leteckých spoločností. Táto výzva ovplyvňuje všetky druhy letov a mohla by predstavovať nebezpečenstvo pre ľudí a ich pocit bezpečia.

- **Obchod**

Globalizácia umožnila krajinám z rôznych kontinentov obchodovať s veľkým množstvom odlišných výrobkov, práve vďaka odvetviu letectva. Letecká doprava uľahčila krajinám

vzájomný dovoz a vývoz produktov. Letecká doprava je do značnej miery prospešná pre obchod, pretože je rýchla, efektívna a spoľahlivá. Tento spôsob dopravy sa však vyznačuje rôznymi negatívami a výzvami, ktoré ovplyvňujú služby a obchod. Jednou z výziev, ktorým čelia leteckí prepravcovia a odosielatelia, je zvyšovanie cien pohonných hmôt. Väčšina príjmov získaných od leteckých spoločností, takmer 25 %, predstavuje priame prevádzkové náklady na palivo používané v lietadlách. So stúpajúcimi cenami pohonných hmôt je pre letecké spoločnosti ťažké udržať si zisk. Faktory, ktoré ovplyvňujú zvýšenie cien palív, zahŕňajú politickú nestabilitu v krajinách Blízkeho východu, nárast dopytu z rozvojových krajín a nedostatočnú konkurenciu medzi dodávateľmi palív. (StudyCorgi. 2021b)

- Rozvojové krajiny

Hoci globalizácia pomáha pri riešení mnohých sociálno-ekonomických problémov v rôznych častiach sveta, jej prínosy nie sú bez rizík. Nepriaznivé dopady globalizácie najviac pocítili relatívne nestabilné ekonomiky rozvojových krajín. Vďaka integrácii si nepriaznivé sociálno-ekonomické problémy, ktoré ovplyvňujú mocných účastníkov svetovej ekonomiky, nachádzajú cestu do rozvojových krajín. Úzka spolupráca cudzích krajín vo finančných a ekonomických aspektoch vedie k tomu, že jedna z krajín pocíti dôsledky udalostí, ktoré sa odohrávajú v druhej krajine. Ekonomiky sú tiež zraniteľné voči nepriaznivým narušeniam, ku ktorým dochádza v inej krajine.

Nárast nerovnosti medzi rozvinutými a rozvojovými krajinami sa považuje za negatívny vplyv globalizácie. V dôsledku liberalizácie a voľného obchodu čelia domáce investície konkurencii mocných zahraničných spoločností, čo predstavuje nebezpečenstvo zatvorenia týchto odvetví a straty pracovných miest a obchodných príležitostí. Vo všeobecnosti sa dvíha odpor voči globalizácii, ktorý sa týka najmä nepriaznivých vplyvov na životné prostredie, nárastu chudoby, nezamestnanosti a sociálnej dezintegrácie. (StudyCorgi. 2022)

- Prehlbovanie rozdielov medzi bohatými a chudobnými

Jeden z najkritickejších negatívnych účinkov globalizácie sa zaoberá priepasťou medzi sociálnymi vrstvami. Ľudia s vysokými príjmami, ktorí dostanú príležitosť rozšíriť svoje podnikanie a spolupracovať so zahraničnými partnermi, získajú príležitosť ešte viac ho zvýšiť. Bohužiaľ, takéto zlepšenie nie je pozorované u nízkopríjmovej populácie. Globalizácia podporuje zahraničné zdroje a povzbudzuje ľudí, aby išli do cudzích krajín. Zatiaľ čo pre chudobných sa stáva letecká doprava a pobyt v zahraničí nedostupný.

V niektorých krajinách tak môžu chýbať pracovné miesta alebo zdroje. Okrem toho úzka interakcia medzi rôznymi národmi spôsobuje, že ľudia zabúdajú na niektoré zo svojich tradícií a hodnôt, čo môže mať škodlivý vplyv na zachovanie kultúrneho dedičstva. Napokon, niektoré prírodné produkty môžu byť nebezpečné pre nepôvodné ekosystémy, čo by mohlo ovplyvniť bezpečnosť ľudí aj životného prostredia.

- Bioterorizmus a biologické hrozby

Mínulý ale aj súčasný vplyv a rozvoj globalizácie znamenal voľnejší pohyb osôb po svete. Tento faktor spôsobil nie len premiešavanie kultúr, ale ovplyvnil aj postoje a názory ľudí. Ľahší a dostupnejší transfer ľudí a tovaru po svete, prostredníctvom leteckej dopravy spôsobil, že ľudia sa stali náchylnejší na rôzne biologické vplyvy, ktoré v ich domovskej krajine neboli

rozšírené alebo neexistovali. Letectvo sa stalo hnacím motorom ich rýchleho šírenia po svete. Tento jav bolo možné pozorovať hlavne počas súčasnej pandémie koronavírusu, ktorá sa prostredníctvom letiacich cestujúcich rozšírila do celého sveta. (STAŇOVÁ, Kristína, 2021)

Biologické hrozby ovplyvňovali svet od nepamäti. A však existujú aj možnosti cielených útokov vo forme bioterorizmu, ktorý je charakterizovaný úmyselným využitím mikroorganizmov, ktoré majú vyvolať škodlivý efekt, spôsobujúci rôzne zdravotné ťažkosti alebo smrť ľuďom, hospodárskym zvieratám alebo poľnohospodárskym plodinám. Letectvo, prostredníctvom ktorého dochádza k ľahkému šíreniu takýchto faktorov, je do značnej miery ovplyvňované ich následnými dopadmi, ktoré brzdia jeho ďalší rozvoj. (KLEMENT, C. 2020)

Obr. 2- Biologické hrozby a letecká doprava
Zdroj: Allianz SE, 2021

- Hrozby šírenia zbraní

Distribúcia nelegálnych strelných zbraní, ktoré sú najčastejšie využívané na teroristické alebo vojnové účely, je jedným z problémov spojených s globalizáciou. Preprava takýchto zbraní leteckou dopravou predstavuje zlyhanie bezpečnostných opatrení a znamená hrozbu pre svet. Nelegálne strelné zbrane a terorizmus predstavujú veľké riziko pre stabilitu vlád v rozvinutých a rozvojových krajinách a ich občanov.

- Zhoršovanie životného prostredia

Hoci na kvalitu životného prostredia vplyva mnoho faktorov, v rámci leteckej dopravy je tento stav spôsobený práve emisiami. Globalizované vplyvy a obľúbenosť a rozšírenosť leteckej dopravy spôsobili, že škodlivé látky unikajúce z leteckých palív lietadiel zhoršili kvalitu a bezpečnosť ovzdušia a životného prostredia. Medzinárodné organizácie v odbore letectva vydali množstvo opatrení, stratégií a plánov, ktorým sa musí letecká doprava prispôbiť. Tento stav spôsobil, že prepravné spoločnosti musia pracovať na vytváraní udržateľných leteckých palív, ktoré neohrozujú a neznečisťujú životné prostredie, čo môže mať za následok ďalšie zmeny v cenách a dostupnosti leteckej dopravy pre cestujúcu verejnosť a prepravu tovarov.

Medzi ďalšie negatívne vplyvy je možné zaradiť:

- zvyšovanie cien, čo sa odráža aj na cenách leteckých palív a nárastu trhovej konkurencie,
- ovplyvňovanie verejnej mienky,

- konkurencia medzi trhmi,
- vojnové konflikty,
- kybernetické útoky.

Opatrenia

Niektorým výzvam, ktoré ovplyvňujú leteckých prepravcov, sa dá ľahko prispôbiť alebo vyhnúť, zatiaľ čo niektoré vyžadujú zložité a logické plánovanie a analýzu. Zvýšenie cien pohonných hmôt by sa dalo zmierniť zlepšením politickej stability v krajinách bohatých na ropu, dostupnosťou nových ropných vrtov vhodných na komerčné využitie a znížením hodnoty komodity.

Terorizmus je hlavnou témou, o ktorej je potrebné diskutovať a analyzovať ju do hĺbky, či už na základe minulých javov alebo aj predikcií do budúcnosti, aby sa dala účinne zmierniť. Bezpečnosť cestujúcich a nákladu je pre letecké spoločnosti dôležitá, aby posilnili svoju povest' a dôveru spotrebiteľov. Vlády a medzinárodné organizácie musia vypracovať prísne zákony, nariadenia a štandardy, ktoré zabezpečia bezpečnosť ľudí a ich produktov v lietadlách a na letiskách. (StudyCorgi. 2021a)

Úspech však kriticky závisí od zainteresovaných strán- vlád, multilaterálnych inštitúcií, súkromných podnikov a mimovládnych organizácií. V politickej oblasti sú potrebné efektívnejšie kolektívne rozhodovacie procesy. Rozhodnutia takých skupín, ako je G-8, by mali zahŕňať konkrétne opatrenia a špecifické implementačné usmernenia a mechanizmy presadzovania. (Davis, Lynn E. 2003)

Ďalšie odporúčania:

- Predpisy týkajúce sa leteckého priemyslu sú celkom transparentné a vyžadujú si menší rozsah zlepšovania.
- Zrušenie alebo obmedzenie neefektívnych alebo prázdnych liniek a leteckých trás, by mohlo pomôcť k zníženiu emisií, čo sa spája s potrebou tvorby udržateľných a zdravších leteckých palív.
- Vytvárať, rozvíjať a udržiavať vysokokvalitné a efektívne dohody medzi príslušnými zainteresovanými stranami.
- Neustále zavádzanie a obmeny bezpečnostných kontrol a stratégií.
- Väčšia zainteresovanosť vlád a aplikácia motivačných stratégií.
- Spravodlivé a primerané podmienky pre každé prepravné procesy, činnosti a obchody. (NerdySeal. 2021)

V neposlednom rade je kľúčové myslieť na budúcnosť a budúce generácie v rámci udržateľnosti globalizácie a leteckej dopravy. Dôležitosť poznania negatívnych dopadov a rizík, v rámci plánovania rozvoja leteckej dopravy v globalizačnom procese je nevyhnutným aspektom pre jej efektívne fungovanie. Najhlavnejším faktorom pre zlepšenie situácie je práve plánovanie, analýza, predvídanie, komunikácia a dostatočná úroveň povedomia zainteresovaných strán.

Záver

Globalizácia ovplyvňuje krajiny a ľudí rôznymi účinkami, na jednej strane pôsobí pozitívne, no na druhej strane, môže spôsobovať množstvo problémov a rizík. Do koncepcie globalizácie je zapojený takmer celý svet. Spája ľudí, kultúry, národy a organizácie, ktoré sa môžu vďaka nej rozvíjať. Letecká doprava, patrí medzi odvetvia dopravy, ktorých miera angažovanosti v rozvoji globalizácie stojí na popredných miestach.

Globalizácia a letecká doprava na seba navzájom vplyvajú. Mimoriadne a negatívne udalosti v globálnom svete, ovplyvňujú rozvoj letectva do značnej miery. V súčasnom svete bolo možné takúto situáciu vidieť práve počas celosvetovej pandémie koronavírusu, ktorá do značnej miery obmedzila, dokonca v mimoriadnych prípadoch priam zastavila svoju činnosť.

Cieľom publikovaného príspevku bolo, okrem ozrejmenia a definovania pojmu globalizácia, dôležité znázorniť a upriamiť pozornosť na základné a zároveň aj najväčšie riziká a negatívne dopady globalizácie na rozvoj leteckej dopravy a súčasne zhodnotiť ich dopad na bezpečnostnú situáciu.

Procesy a negatíva globalizácie spomenuté v príspevku, medzi ktoré napríklad patria nestabilita, biologické hrozby, terorizmus a iné, vytvárajú zraniteľné miesta pri rozvoji letectva. Nastavením vhodných, dostatočných a udržateľných opatrení je možné tento rozvoj neustále rozvíjať a prehľbovať, aby nedochádzalo k jeho stagnácii, alebo dokonca zastaveniu. Práve neustálou analýzou situácie, plánovaním, predvídaním a zvyšovaním povedomia, je možné udržať rozvoj letectva a zachovávať jeho bezpečnú a efektívnu činnosť.

Hoci existuje mnoho zákonov, nariadení, odporúčaní a opatrení, vďaka ktorým je možné zvládať nástrahy a dopady globalizácie, každá krajina, prevádzkovatelia leteckých spoločností a letísk, by mali poznať svoju vlastnú situáciu a svoje možnosti pri ochrane záujmov. Z toho dôvodu je dôležité zvažovať, všetky riziká participovania organizácií a spoločností v procese globalizácie.

*Tento článok odporúčal na publikovanie vo vedeckom časopise Mladá veda:
Dr.h.c. prof.h.c. prof. Ing. Marián Mesároš, DrSc., MBA, LL.M, DBA, MSc., MPH*

Použitá literatúra

1. Allianz Global Corporate & Specialty. 2021. *Aviation trends post Covid-19- Nine issues to watch as the industry prepares for takeoff.* [online] Available at: <<https://www.agcs.allianz.com/content/dam/onemarketing/agcs/agcs/reports/agcs-aviation-trends-post-covid-19.pdf>>.
2. Allianz SE. 2021. *Allianz: 9 trends to watch as aviation readies for post Covid-19 takeoff.* [online] Available at: https://www.slideshare.net/aberatekeba/globalization-196064129?next_slideshow=196064129
3. Davis, Lynn E. 2003. *Globalization's Security Implications.* Santa Monica, CA: RAND Corporation, [online] Available at: https://www.rand.org/pubs/issue_papers/IP245.html.
4. KLEMENT, C. 2020. Biologické zbrane a bioterorizmus- permanentná úloha pre verejné zdravotníctvo. In: *Časopis Hygiena- časopis pro ochranu a podporu zdraví* [online] Available at: <https://hygiena.szu.cz/pdfs/hyg/2020/01/23.pdf>

5. MESÁROŠ, M., ZOUBEK, V., KELEMEN, M., KRIŽOVSKÝ, S., 2011. *Bezpečnostno-právne aspekty globalizácie*. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2011. 261 s. ISBN 978-80-89282-47-0.
6. NerdySeal. 2021. *Impact Of Globalisation On The Airline Industry Tourism Essay*. [online] Available at: <https://nerdyseal.com/impact-of-globalisation-on-the-airline-industry-tourism-essay/>
7. STAŇOVÁ, Kristína, 2021. Hrozba bioterorizmu v leteckej doprave. In: *Recenzovaný zborník príspevkov z 14. medzinárodnej vedeckej konferencie Bezpečné Slovensko a Európska únia*. 1. vyd. s. 298-307. ISBN 978-80-8185-041-7. Dostupné z: https://www.vsbm.sk/data/konferencia/BSaEU_zbornik_2021.pdf
8. StudyCorgi. 2021a. *Air Transportat and Its Benefits for Globalization*. [online] Available at: <https://studycorgi.com/air-transportat-and-its-benefits-for-globalization/>.
9. StudyCorgi. 2021b. *Air Transportat and Its Benefits for Globalization*. [online] Available at: <https://studycorgi.com/air-transportat-and-its-benefits-for-globalization/>.
10. StudyCorgi. 2022. *Is Globalization a Threat or an Opportunity to Developing Countries?* [online] Available at: <https://studycorgi.com/is-globalization-a-threat-or-an-opportunity-to-developing-countries/>

Mladá veda

Young Science

ISSN 1339-3189